

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ЛІ АНЬАНЬ

УДК 370.036-373.67

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
ДО МУЗИЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА СТАРШОКЛАСНИКІВ
НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
КЬОН Наталя Георгіївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри теорії музики і вокалу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КОЗИР Алла Володимирівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування;

кандидат педагогічних наук, професор,
доктор мистецтвознавства
ОГАНЕЗОВА-ГРИГОРЕНКО Ольга Вадимівна,
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової,
проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Захист відбудеться 21 червня 2019 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», за адресою: 65000 м. Одеса, вул. Ніщинського.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65000, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано 21 травня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Існування сучасного постіндустріального суспільства характеризується складними процесами глобалізації та інформаційної революції. Ці явища породжують нові виклики у системі підготовки педагогічних кадрів нової генерації, їхнього особистісного, духового й цивілізаційно-культурного становлення. Прояви цих тенденцій у галузі музичної освіти пов'язані з проблемами денаціоналізації ціннісних орієнтацій значної частки сучасної молоді, заміщенням задоволення потреби в насиченні внутрішнього життя яскравими художніми емоціями їх сурогатом та явищами контркультури, зниженням соціально-комунікативної ролі музичного мистецтва в життєдіяльності молоді (Т. Адорно, Д. Белл, О. Олексюк).

Таке становище вимагає посилення уваги до мистецької освіти учнів нової генерації. Особливої гостроти на сучасному етапі розвитку суспільства набула проблема підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва школярів, що пояснюється важливим місцем музичних захоплень у культурно-дозвіллевих потребах учнівської молоді та заповненні вільного часу, їх роллю як типовою формою спілкування, соціалізації, інструмента адаптації до ідей, що панують на цей час у соціокультурному середовищі (М. Каган, А. Козир, О. Оганезова-Григоренко, О. Отич, О. Реброва та ін.). Це положення стосується і необхідності надання належної уваги музичному вихованню старшокласників, адже саме у цьому віці в учнів активно формуються духовні та художні ідеали, художні смаки, ціннісні орієнтації і способи їхньої пізнавальної діяльності (А. Линенко, Г. Падалка С. Шип, О. Щолокова та ін.). Натомість навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів системи загальної середньої освіти в багатьох країнах світу, у тому числі і в Україні, не передбачено занять з музичного мистецтва у старшокласників. Отже, шкільна молодь залишається один-на-один із надзвичайно впливовою розважально-комерційною політикою мас-медіа, андерграундного музичного мистецтва масового споживання (Л. Нестеренко). Старшокласники приєднуються до молодіжних субкультур, обмежених за музично-стильовими і смаковими орієнтаціями, які є нерідко шкідливими для психічного і фізичного розвитку їхньої особистості (Г. Кнабе, Н. Ломакіна).

Зазначене засвідчує важливість проблеми підготовки педагогічних кадрів, здатних ураховувати реалії сьогодення і здійснювати ефективний вплив на виховання в сучасних старшокласників позитивного ставлення до безмежного й різнобарвного кола духовно й художньо-цінних феноменів музичного мистецтва, здатності до їх адекватного сприйняття, збагачення музичної культури і духовності школярів (Б. Брилін, В. Дряпіка, Є. Проворова, І. Сахнова, О. Устименко-Косорич та ін.).

Натомість у сучасній освітній системі здебільшого залишається поза увагою залучення школярів до музичного мистецтва, у результаті чого скорочується навчальний час, відведений у школах на дисципліни художньо-естетичного циклу, а мистецько-освітня система, починаючи із середніх класів загальноосвітньої школи, все більше орієнтується на позаурочну роботу.

Водночас у теорії і практиці музичного виховання наявна низка суперечностей між:

– здобутками психолого-педагогічних і мистецькознавчих досліджень у використанні світоглядно-виховного потенціалу музичного мистецтва у вихованні всебічно розвинутої, духовно багатой особистості та недостатньою підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-просвітницької діяльності старшокласників з урахуванням специфіки сучасного соціокультурного середовища;

– визнанням особистісної цінності змістової музично-пізнавальної діяльності шкільної молоді та недостатньою розробленістю методики її організації з учнями старших класів з урахування їхніх художньо-естетичних орієнтирів, інтересів та уподобань;

– зосередженням уваги вчителів на формуванні музичного сприйняття школярів в умовах урочної системи музичної освіти та недостатньою увагою педагогів і практиків до впровадження позакласних організаційних форм і методів музичного просвітництва старшокласників із використанням інноваційних технологій.

Важливість зазначених проблем та їх недостатня теоретична розробленість зумовлюють актуальність теми дослідження «Підготовка майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної наукової теми: «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії у контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти», що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (державна реєстрація № 0114U007160).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 29 вересня 2016 року) та перезатверджено 30 травня 2018 року (протокол № 10).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально апробувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.

Досягнення поставленої мети вимагало вирішення таких **завдань**:

1. Розкрити зміст і структуру феномену «підготовка майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників», уточнити поняття «музичне просвітництво», «інноваційні технології», «позакласна робота».
2. Виявити компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні підготовленості майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.
3. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.

4. Розробити й апробувати модель та експериментальну методику підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів музики в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – зміст і методика підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва на засадах інноваційних технологій.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що підготовка майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників засобами інноваційних технологій буде ефективною, якщо реалізувати такі педагогічні умови:

– інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, музично-теоретичного та виконавського циклів у підготовці майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників засобами інноваційних технологій;

– наявність усвідомленого й відповідального ставлення майбутніх учителів музики до стимулювання у старшокласників потреби в музичному просвітництві засобами інноваційних технологій;

– набуття майбутніми вчителями музики досвіду використання інноваційних технологій у музичному просвітництві старшокласників у позакласній роботі.

Методологічні засади дослідження становлять: філософсько-естетичні, культурологічні, психолого-педагогічні концепції і праці з формування музичного сприйняття й переживання особистістю художньої цінності феноменів музичного мистецтва (А. Арановський, Б. Асаф'єв, А. Горемичкін, В. Дряпіка, О. Костюк, О. Котляревська, Г. Падалка, О. Ляшенко, В. Медушевський, Е. Назайкінський, О. Реброва, В. Цукерман та ін.); теорія художнього пізнання (Т. Адорно, Л. Виготський, Г. Гадамер, С. Дальхауз, М. Каган, О. Лілов, А. Лосєв, В. Орлов, А. Сохор, С. Шип та ін.); теоретичні положення мистецької освіти щодо формування у молоді здатності до музичної діяльності як способу їхньої самореалізації і комунікації (Г. Горбуліч, А. Козир, І. Котляревський, О. Рудницька, О. Оганезова-Григоренко, О. Олексюк, Г. Падалка, В. Піча, Л. Шиповська та ін.); концептуальні засади підготовки майбутніх учителів музики до позакласної музично-виховної роботи (С. Барило, Н. Біла, Б. Брилін, Ю. Величко, Л. Кожевнікова, О. Отич, О. Ростовський та ін.).

Теоретичним підґрунтям дослідження стали роботи фахівців у галузі аналізу психолого-педагогічних аспектів проблеми формування музичного сприйняття (С. Біляєва-Екземплярська, В. Бехтерєв, Л. Бочкар'єв, П. Гальперін, О. Готсдінер, Гуо Хен Цей, О. Костюк, О. Леонт'єв, В. Медушевський, Є. Назайкінський, Г. Ципін та ін.); висвітлення проблем формування музично-естетичних інтересів, досвіду, естетичного смаку, оцінного ставлення у шкільної молоді (І. Барвінок, В. Дряпіка, Т. Завадська, А. Линенко, Лян Ду, О. Рудницька, О. Рябініна, Т. Яцула та ін.), дослідження інноваційних засобів організації музично-пізнавального процесу (В. Белунцов, Б. Демир, К. Завалко, Л. Заря, Лю Цзя, Є. Проворова та ін.).

Вихідними положеннями в аналізі сутності підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій є визнання того, що система підготовки музично-педагогічних кадрів формується під впливом економічно-соціальних, історичних обставин, ідеологічних і культурологічних настанов, які панують у суспільстві, особливостей мистецького середовища та сукупності творчих індивідуальностей, які розробляють і впроваджують свої здобутки в галузі музичної, мистецької освіти, враховують потреби й інтереси сучасної молоді та забезпечують ефективний вплив на її музичні уподобання із застосуванням типових для них способів музично-пізнавальної діяльності, поєднання контактних і віртуальних форм колективного й особистого спілкування.

Методи дослідження. *Теоретичні:* аналіз наукових і методичних джерел із філософської, культурологічної, музикознавчої, психолого-педагогічної літератури, узагальнення досвіду провідних фахівців у галузі формування музичного сприйняття школярів застосовано для характеристики стану проблеми підготовки студентів системи музично-педагогічної освіти до музичного просвітництва старшокласників і визначення понятійного апарату дослідження та структури підготовки студентів до музичного просвітництва старшокласників; загальнонаукові теоретичні методи дослідження – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, класифікація, прогнозування, моделювання, порівняльний аналіз – для характеристики стану теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми, визначення педагогічних умов і розроблення моделі підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва сучасних старшокласників. *Емпіричні:* виокремлення критеріїв і показників оцінювання рівнів підготовленості студентів до музичного просвітництва старшокласників; методи діагностики – анкетування, включене спостереження, педагогічне тестування, інтерв'ю, бесіда, узагальнення оцінок незалежних експертів, порівняльний аналіз результатів самостійної та творчої діяльності – для виявлення рівнів підготовленості студентів до здійснення музичного просвітництва старшокласників, констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту – задля перевірки ефективності висунутих педагогічних умов, моделі й методики підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників; статистична обробка й інтерпретація отриманих у процесі формувального експерименту даних, їх відображення у наочно-графічний спосіб – для якісного та кількісного аналізу отриманих результатів і підтвердження їх вірогідності.

База дослідження. Експериментально-дослідну роботу проведено на базі факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та Сумського державного університету імені А. С. Макаренка. У педагогічному експерименті впродовж 20152019 навчальних років взяли участь 211 студентів четвертого курсу, а також 12 викладачів. До формувального експерименту було залучено 106 студентів – майбутніх учителів музики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше розкрито і науково обґрунтовано сутність феномену «підготовка майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників»; визначено структуру досліджуваного феномену в єдності компонентів (мотиваційного, що забезпечує усвідомлено-позитивне ставлення студентів до проблеми виховання школярів як освічених любителів музики; когнітивного, що проявляється у фаховій ерудованості, здатності до адекватного й усвідомленого сприйняття художньо-образного змісту музичних творів; інтерпретаційного, який зумовлює здатність фахівця розкривати сенс художнього задуму автора і впливати на сприйняття й ставлення школярів до музичного мистецтва; технологічного компонента, що характеризує ступінь володіння майбутніми вчителями музики комплексом традиційних та сучасних інформаційно-комунікативних технологій і здатністю їх застосувати в процесі здійснення музичного просвітництва. Виявлено критерії сформованості означеного феномену (спонукально-діяльнісний, гностично-операційний, художньо-комунікативний, творчо-продуктивний) та їх показники; схарактеризовано рівні підготовленості майбутнього вчителя музики до здійснення музичного просвітництва (творчо-результативний, комбінаторно-самостійний, стандартно-репродуктивний, початково-формальний). Науково обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій. Уточнено сутність понять «неформально-педагогічна ситуація», «непрямі методи педагогічного впливу». Подальшого розвитку набула методика підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні діагностувальної та експериментальної методик підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників; елективного семінару «Методика музичного просвітництва старшокласників у позакласній роботі», в якому розкрито специфіку музичних преференцій сучасної шкільної молоді та методику застосування інноваційних технологій у позакласній просвітницькій роботі; упровадженні сучасних організаційних засобів залучення школярів до позакласних гурткових занять; використанні матеріалів і застосуванні результатів дослідження у програмах навчальних дисциплін «Методика музичного виховання», «Інноваційні підходи до змісту музичної освіти», «Менеджмент культури та мистецької освіти», а також у підготовці студентів до педагогічної практики з організації музичного дозвілля школярів в умовах проходження шкільної та літньої педагогічної практики.

Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі музично-педагогічних закладів вищої освіти у підготовці студентів до керівництва позакласною музично-виховною роботою; у системі післядипломної освіти; у процесі самоосвіти вчителів музики, а також у підготовці студентів до здійснення культурно-просвітницької діяльності серед молоді та юнацтва в різних ситуативно-культурних контекстах.

Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (акт про впровадження від 30.05.2018, № 1201/17),

Вищого навчального комунального закладу «Білгород-Дністровське педагогічне училище» (акт про впровадження від 14.06.2018, № 263), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (акт про впровадження від 12.06.2018, № 745/9).

Достовірність наукових положень і результатів дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних положень, добором комплексу дослідницьких методів і процедур, адекватних меті та завданням роботи; репрезентативністю вибірки досліджуваних, використанням системи методів дослідження, адекватних його предмету, меті й завданням; дослідно-експериментальною перевіркою висунутої гіпотези; поєднанням кількісного і якісного аналізу отриманих даних із застосуванням методів математичної статистики, а також позитивними наслідками впровадження результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження дисертації обговорено на: науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2016), Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «Актуальні проблеми мистецької освіти» (Ніжин, 2017); I міжнародній науково-практичній конференції «Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття» (Мукачеве, 2017); I міжнародній конференції молодих учених та студентів «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів у галузі мистецької освіти» (Одеса, 2017), VII міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017); I всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька Освіта: Теорія, Методологія, Технології» (Кривий Ріг, 2017). Основні положення та висновки дослідження було обговорено на щорічних звітних наукових конференціях аспірантів і науковців факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено у 8 публікаціях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 2 – апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із загальної анотації, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (295 найменувань, із них 16 – іноземними мовами) і 7 додатків на 11 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 2 рисунки. Загальний обсяг роботи – 226 сторінок, із яких основного тексту – 172 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, розкрито методологічні й теоретичні основи дослідження; позиціоновано наукову новизну та практичне значення отриманих

результатів; наведено дані щодо їх апробації й упровадження, подано відомості про публікації та структуру дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій» – проаналізовано філософську, історіографічну, культурологічну, психолого-педагогічну, мистецькознавчу та методичну літературу з проблем становлення системи підготовки майбутнього вчителя музики в Україні, динаміки її розвитку в минулому і сьогоденні, сутність поняття «музичне просвітництво» та специфіку його прояву в умовах сучасної шкільної дійсності. Уточнено поняття «позакласна робота», «інноваційні технології», визначено педагогічні умови формування досліджуваного феномену.

На основі теоретичного аналізу виявлено динаміку становлення шкільного музичного просвітництва та системи підготовки майбутніх фахівців до її впровадження, що полягала в переході від уроків співу (XIX – початок XX століття), на яких розучування пісень виступало єдиною формою музичної освіти школярів, до уроків музики і співу та сучасних уроків музичного мистецтва. Це призвело до еволюції підготовки майбутніх учителів музики в Україні, що зумовлювалось заміною завдання підготовки вчителів співу церковних і монастирських шкіл на підготовку вчителів музики та співу для світської школи при консерваторіях і музичних училищах, а пізніше – із відкриттям музично-педагогічних факультетів при педагогічних інститутах та університетах (м. Київ, Одеса, Львів, Харків тощо).

Сьогодні в Україні діє система всебічної підготовки майбутніх учителів, у якій поєднуються психолого-педагогічна, музично-фахова та музично-педагогічна підготовка студентів. У її становленні важливу роль відіграли фундаментальні праці Е. Абдулліна, Ю. Алієва, А. Козир, Г. Падалки, О. Рудницької та інших учених, які приділили увагу всебічній підготовці майбутніх учителів музики, зокрема – музичному просвітництву школярів засобами їх прилучення до сприйняття шедеврів музичного мистецтва, засвоєння учнями основ музичної грамоти і навичок творчого музикування. Революційні зміни у визначенні змісту уроків музики пов'язані з упровадженням ідей Д. Кабалевського, який розробив систему вдосконалення музичного сприйняття школярів на засадах ускладнення інтонаційних, жанрово-стильових ознак – від елементарних проявів (пісня, марш, танець) до складних синтетичних і циклічних творів (опера, балет, симфонія тощо). Розвиток цих ідей знайшов втілення у доробках українських учених і методистів, у програмах та підручниках з музичного мистецтва (О. Лобова, О. Ростовський, Л. Хлебнікова, Ю. Юцевич та ін.).

Сучасна система музичного просвітництва в загальноосвітній школі передбачає формування у школярів молодшого та підліткового віку здатності переживати й усвідомлювати художню цінність явищ музичного мистецтва в різноманітних, доступних для них навчальних формах. Зазначимо, що навчальними планами не передбачено уроки музичного мистецтва для старшокласників, що суттєво звужує можливості педагогічного впливу на їхні музичні інтереси й дозволяє здійснювати його тільки в умовах позакласної

роботи. Відсутність належної уваги до музичного виховання старшокласників викликає занепокоєння педагогічної спільноти: адже саме в цьому віці у школярів активізується потреба в духовних і художніх ідеалах, інтенсивно збагачується коло музичних інтересів і від того, якими вони будуть, значною мірою залежить характер культурно-дозвіллевих потреб шкільної молоді, способи заповнення дозвілля, активність процесів соціалізації й адаптації до культурного середовища (А. Линенко, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, В. Федоришин, О. Щолокова та ін.).

З'ясовано специфіку позакласної роботи, яка полягає в тому, що вона будується на умовах добровільності та зацікавленості учнів пропонованими їм музично-пізнавальними заходами. Вирішення цієї проблеми потребує застосування відповідних методів і форм їх організації, зокрема – використання популярних у сучасній шкільній молоді форм і способів музичного пізнання, активізації у них самостійних і творчих проявів, забезпечення комфортного психологічного клімату, встановлення довірливих стосунків під час проведення позакласних музично-пізнавальних заходів (Н. Біла, Л. Котова, Лю Цзя, В. Погорелова, М. Шумський та ін.).

Розглянуто сутність інноваційних технологій, під якими розуміємо впровадження суттєвих нововведень, цілеспрямованих змін, що вносять в освіту нові елементи і викликають її перехід з одного якісного стану в інший (Е. Карпова, А. Козир, Г. Падалка та ін.). Схарактеризовано два різновиди реалізації інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців до музично-просвітницької діяльності. Перший із них полягає у втіленні науково-педагогічних здобутків у галузі стимуляції внутрішньої активності студентів і застосуванні інтерактивних технік, зокрема – тренінгів, рольових ігор, диспутів, «мозкових штурмів»; другий є впровадженням сучасних інформаційно-комунікативних технологій задля збагачення можливостей музично-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу, розширення способів комунікації та співробітництва вчителів і старшокласників.

У визначенні структури підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій враховано, що вирішення цього завдання потребує набуття спеціальних знань і додаткових зусиль для збагачення психолого-педагогічної, музично-фахової, методичної, інноваційно-технологічної оснащеності, якість якої залежить від активності, зацікавленості студентів щодо музичного просвітництва сучасної шкільної молоді. Це зумовило виявлення *мотиваційного* компонента у структурі підготовки майбутніх учителів до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.

Акцентовано, що характерними рисами сучасного мистецького поля є агресивна розважально-комерційна політика мас-медіа, «розважальна індустрія» (Д. Белл) і стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій, який дозволяє шкільній молоді безконтрольно споживати музичну інформацію, що в сукупності зі світоглядною незрілістю значної спільноти старшокласників, її неготовністю до критичного осмислення сприйнятого, неусталеними смаками та ціннісними орієнтирами, посилює небезпеку

негативних впливів на їхнє моральне, духовне, культурне становлення. Цим пояснюється перевага інтересу старшокласників до сучасних жанрів розважально-музичного мистецтва та молодіжних субкультур, що забезпечує їхню відносну обізнаність щодо таких творів і їх виконавців. Зазначене вимагає високого рівня професійної ерудованості майбутніх учителів музики, їхньої обізнаності не тільки в галузі класичного, а й сучасного розважального мистецтва, володіння навичками самостійного цілісного й диференційованого аналізу музичних творів, що зумовлює виокремлення *когнітивного компонента* в структурі підготовки до музичного просвітництва старшокласників.

Одним із головних чинників переконливості майбутніх учителів у здійсненні впливу на музичні смаки і преференції учнів є наявність у них власного ставлення до музичних явищ, здатність глибоко й індивідуалізовано усвідомлювати сутність музичних явищ та інтерпретувати їх, володіти майстерністю педагогічної риторики і умінням обґрунтовано висловлювати особистісні враження, надаючи критичну оцінку мистецьким явищам і творам. Це уможливорює використання інтересу молоді до музики розважального, рекреаційного типу для того, щоб привернути їхню увагу до різноманіття музичного мистецтва різних епох, стилів і привчати школярів до сприйняття, поряд із творами легких жанрів і шедеврів класичної музики, що й зумовило виокремлення *інтерпретаційного компонента* в структурі підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва.

Важливою ознакою сьогодення є розповсюдження серед шкільної молоді цифрових технологій та електронних гаджетів, віртуальних способів інформативного спілкування, використання яких приваблює учнів і збагачує їхні можливості у отриманні музичної інформації (О. Бордюк, Т. Дебердєєва, Б. Демір, Е. Завалко, Л. Заря та ін.). Учителю має використовувати весь комплекс традиційних та інноваційно-педагогічних технологій, а також сучасні інформаційно-комунікативні засоби, застосування яких збагачує педагогічно-формувальні і виховні можливості майбутніх учителів музики. Ці міркування дозволили визначити *технологічний компонент* як важливий у підготовці майбутніх фахівців до музичного просвітництва старшокласників.

Отже, структура зазначеного феномену представлена мотиваційним, когнітивним, інтерпретаційним і технологічним компонентами, сформованість яких має забезпечувати активність, всебічну ерудованість майбутнього фахівця, надання його діяльності художньо-творчого характеру, комунікативного спрямування та технологічної досконалості, а звідси – й успішної реалізації музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій.

Узагальнення праць у галузі музичної педагогіки, культурології та мистецтвознавства дозволило визначити сутність поняття «підготовка майбутніх учителів до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій» як науково й методично обґрунтований процес їх оволодіння здатністю заохочувати шкільну молодь до культурно-просвітницьких заходів та музично-пізнавальної активності, збагачувати їхню музичну свідомість, здатність художньо-осмислено і ціннісно-вибірково

ставитися до творів різних стилів та епох, розуміти значущість власного прилучення до музичної скарбниці людства як шляху до свого духовного зростання.

Підготовленість студентів до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій реалізується як інтегративна властивість майбутніх фахівців, що дозволяє їм досягати порозуміння із старшокласниками завдяки орієнтації в їхніх музичних преференціях, здатності створювати довірливі стосунки та переконувати учнів у важливості всебічного музичного пізнання, у необхідності вибірково ставитися до музичних вражень і збагачувати їх, звертаючись до всього багатства накопичених людством музичних шедеврів.

В обґрунтуванні педагогічних умов успішного здійснення музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій враховано, що цілеспрямована підготовка студентів до його здійснення в сучасному молодіжному середовищі потребує обізнаності в різних галузях музичного мистецтва, високого рівня самостійності мислення, здатності інтегрувати, узагальнювати й переосмислювати накопичені на різних навчальних дисциплінах знання і вміння, застосовувати їх у позакласних формах роботи зі шкільною молоддю, досягнення певного рівня професійної компетентності.

З врахуванням зазначеного було визначено першу педагогічну умову: *інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, музично-теоретичного та виконавського циклів у підготовці майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників засобами інноваційних технологій.*

У визначенні другої педагогічної умови підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців до музичного просвітництва старшокласників було враховано, що проблема відчуження сучасної шкільної молоді від художньо цінного музичного мистецтва у сучасному світі культурної індустрії постійно зростає, що загрожує як духовному, моральному, інтелектуальному розвитку нових поколінь, так і їхньому фізичному та психічному здоров'ю. Значущість цієї залежності засвідчує необхідність формування в майбутніх фахівців почуття громадянської, особистісної відповідальності за якість ціннісних орієнтацій старшокласників, виховання у них смаку й вимогливості щодо визначення своїх музичних преференцій. Отже, *наявність усвідомленого й відповідального ставлення майбутніх учителів музики до стимулювання у старшокласників потреби в музичному просвітництві засобами інноваційних технологій* було обрано другою педагогічною умовою її успішного здійснення.

Доведено, що в організації музичного просвітництва важливо враховувати, що стиль пізнавальної діяльності і спілкування школярів, вихованих в умовах стрімкого оновлення способів і технологій самостійного отримання інформації, підвищення ролі віртуальних способів спілкування проявляються у зростанні в них самосвідомості, вимогливості до переконливості аргументів, підвищенні психологічної незалежності від дорослих і водночас – зростанні потреби в самореалізації, визнанні свого «Я». Усе це потребує оволодіння майбутніми фахівцями практикою неформального спілкування, побудованого на засадах подолання академічної замкненості музично-виховної роботи серед учнівської

молоді, особистісної відкритості, ширості, налагодження рівноправного партнерства зі школярами, поєднання контактних і віртуальних способів колективного та міжособистісного спілкування, застосування типових і цікавих для них форм музично-пізнавальної діяльності. Отже, *набуття майбутніми вчителями музики досвіду використання інноваційних технологій у музичному просвітництві старшокласників у позакласній роботі* визначено як третю педагогічну умову успішного здійснення музичного просвітництва сучасних старшокласників.

У другому розділі дослідження **«Експериментально-дослідна робота з підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій»** представлено методикау діагностики рівнів підготовленості майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій, розкрито сутність експериментальної роботи, узагальнено результати аналізу й інтерпретації отриманих результатів дослідження.

Механізмами оцінювання рівнів підготовленості студентів до музично-просвітницької діяльності слугували фахово-аксіологічний критерій з показниками: переконаність у значущості музично-просвітницької роботи; активність у вдосконаленні власних фахових знань і практичних навичок; активність в організаційно-просвітницькій роботі зі школярами; просвітницько-когнітивний критерій із показниками: наявність загально-мистецьких і музикознавчих знань; наявність психолого-педагогічних знань з формування музичного сприйняття; обізнаність із методичними засадами формування музичного сприйняття сучасної шкільної молоді; інтерпретаційно-комунікативний критерій із показниками: здатність до самостійної інтерпретації музичних явищ; наявність навичок вербальної інтерпретації музичного феномену; наявність умінь діалогічного спілкування й переконливої аргументації; креативно-діяльнісний критерій із показниками: обізнаність із сучасними музично-демонстраційними технологіями; здатність до застосування сучасних інноваційних технологій у процесі організації музично-просвітницької діяльності; готовність до винахідливості щодо нових способів і методів застосування технологічних інновацій організації музичного просвітництва.

Діагностування здійснювалося методами опитування, анкетування, експертною оцінкою відео-презентацій, сценаріїв музично-просвітницьких заходів, тестовими (адаптованими) завданнями щодо якості психолого-педагогічних знань (за Б. Барчі) тощо.

Відповідно до критеріїв і показників було виявлено чотири рівні підготовленості студентів до музично-просвітницької діяльності старшокласників на засадах інноваційних технологій: творчо-результативний, комбінаторно-самостійний, стандартно-репродуктивний і початково-формальний. До *вищого, творчо-результативного* рівня було віднесено студентів, які засвідчили переконаність щодо важливості залучення шкільної молоді до музичного мистецтва високої художньої якості; у них було розвинене

відчуття власної відповідальності за якість своєї підготовки до майбутньої музично-просвітницької діяльності та її результати, вони проявляли ініціативу щодо її вдосконалення, були компетентними в галузі психолого-педагогічної, музично-фахової, просвітницько-методичної підготовки, здатними до творчої інтерпретації музичних явищ. Ці студенти надавали переконливі, емоційно-яскраві й особистісно-індивідуалізовані характеристики творів, володіли інноваційними технологіями впровадження музично-просвітницьких заходів, розробляли оригінальні сценарії просвітницьких заходів та ініціювали власні ідеї щодо форм і методів їх організації із сучасними старшокласниками, демонстрували вміння знаходити з ними спільну мову та залучати до участі в позакласних музично-просвітницьких заходах. Кількість таких студентів склала в групі № 1 – 4,7% та 5,7% – у групі № 2.

До *комбінаторно-самостійного рівня* було віднесено студентів, які в цілому проявляли свідоме ставлення до необхідності залучати старшокласників до музичного мистецтва, підвищення якості своєї підготовки до майбутньої музично-просвітницької діяльності, виконувати всі завдання, пов'язані з удосконаленням своєї компетентності щодо музичного просвітництва; вони володіли навичками аналізу музичних творів, натомість в їх інтерпретації нерідко використовували характеристики, запозичені з літератури; вони володіли інноваційними технологіями, натомість не проявляли ініціативу в розробленні власних сценаріїв і форм організації музично-просвітницької роботи зі старшокласниками; у більшості випадків знаходили з ними спільну мову, залучаючи до запланованих музично-просвітницьких заходів. Їх кількість склала в групі № 1– 13,2% та 14,3% – у групі № 2.

Студенти, яких було віднесено до *стандартно-репродуктивного рівня*, погоджувалися з необхідністю залучати старшокласників до музично-просвітницьких заходів і вдосконалення своєї підготовки до її здійснення, натомість у виконанні освітніх завдань не проявляли активності та ініціативи, в інтерпретації музичних творів потребували консультацій та охоче користувалися типовими характеристиками, викладеними в літературі; вони володіли обмеженим обсягом інноваційних технологій, не відчували потреби у збагаченні своїх можливостей; у спілкуванні зі старшокласниками застосовували стандартні речення, відчували себе невпевнено під час їх залучення до музично-просвітницьких заходів. Таких студентів було виявлено 40,6% у першій групі та 40,0% – у другій групі.

На *початково-формальному рівні* було виявлено 41,5% у групі № 1 і 40,0% респондентів у групі № 2. Ці студенти проявляли байдужість щодо питань музичного просвітництва та якості своєї підготовки, не були здатні самостійно аналізувати й інтерпретувати музичні твори; вони не застосовувати інноваційні технології з метою підвищення якості фахової освіти та підготовки до музичного просвітництва, не вміли спілкуватися зі старшокласниками з приводу сприйняття музичного мистецтва.

Експериментальна методика була розроблена на засадах особистісно-діяльнісного, персоналізованого, герменевтичного, гедоністичного

методологічних підходів. Концептуальні ідеї особистісно-діяльнісного підходу сприяли всебічному розкриттю потенційних можливостей студентів, урахуванню індивідуального досвіду музичного сприйняття, усвідомленню специфіки їхньої художньої ментальності, особливостей національної культури, вдосконаленню смаку, почуття стилю, здатності до емоційно-естетичного переживання. Застосування його ідей сприяло заохоченню студентів до оволодіння демократичним, неформальним стилем педагогічного спілкування, врахуванню індивідуальних особливостей і ціннісних орієнтацій шкільної молоді з метою ефективної корекції їхніх музичних інтересів.

Персоналізований підхід акцентував на здатності майбутнього вчителя-музичного просвітника набувати референтності, емоційної привабливості, особистої значущості для старшокласників, бути для них джерелом енергії, ідей і внутрішньої активності, на спроможності реалізувати власну потребу в самопрояву потенцій і готовності здійснювати соціально значимі дії, «транслявати» свою мистецьку індивідуальність і тим самим сприяти збагаченню світу музичних переживань своїх вихованців.

Застосування герменевтичного підходу виявилось ефективним з погляду здійснення інтерпретації як герменевтичної процедури, усвідомлення «невимовного» художнього сенсу твору, його зв'язку із власним світом уявлень, почуттів, роздумів слухача, інструментом розкриття «секретів» унікальності музичних феноменів у логіці їх розвитку й перетворень, які відбуваються з музичним матеріалом як носієм музичного образу, що сприяло здатності майбутніх фахівців до індивідуальної інтерпретації художньо-образного змісту музичних феноменів і розвитку в школярів здатності до їх адекватно-особистого сприйняття.

Положення гедоністичного підходу спрямовували увагу майбутніх учителів музики на здатність до розкриття перед старшокласниками художньої привабливості музичного матеріалу. Його застосування відкривало ефективні можливості для прищеплення старшокласникам потреби у сприйнятті художньо-цінних музичних творів, розвитку почуття естетично-прекрасного і тим самим – їхнього духовного збагачення.

На рис. представлено модель методики підготовки студентів до музичного просвітництва старшокласників у позакласній роботі на засадах інноваційних технологій.

Експериментальну роботу здійснено за пропедевтичним та трьома формувальними етапами – мотиваційно-настановним, когнітивно-компетентнісним, комунікативно-творчим, – на яких комплексно впроваджено визначені педагогічні умови.

На пропедевтичному етапі здійснено підготовку методичного забезпечення експериментальної частини дослідження: було розроблено програму елективного курсу «Методика музичного просвітництва старшокласників», засоби посилення інтеграційних процесів між дисциплінами навчального плану шляхом налагодження між викладачами інформаційних зв'язків та здійснення тематично-змістової координації навчальних і творчих завдань; проведено методичні засідання з викладачами – учасниками

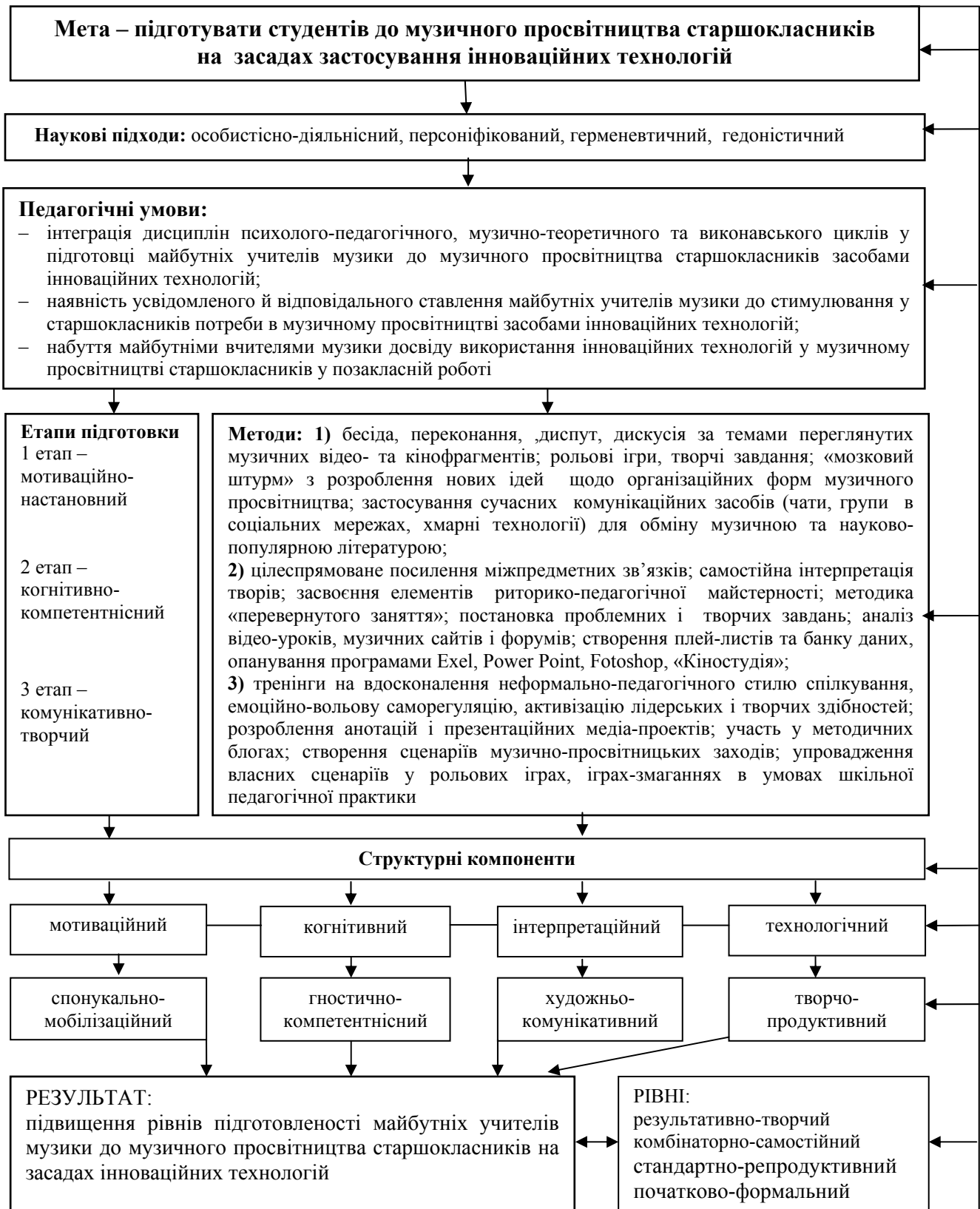

Рис. Модель методики підготовки студентів до музичного просвітництва старшокласників у позакласній роботі на засадах інноваційних технологій

експериментальної роботи з проблем організації і методів підготовки студентів до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій, організації і проведення музично-пізнавальних заходів у позакласній роботі; було здійснено добір і систематизацію музичного матеріалу, класифіковано сучасні інформаційно-комунікативні засоби, доцільні для впровадження музично-просвітницької роботи зі старшокласниками; систематизовано комплекс відомих та спеціально розроблених проблемних і творчих завдань, ігрових методик, психолого-педагогічних тренінгів.

Метою першого, *мотиваційно-настановного* етапу слугувало формування у студентів усвідомленого й відповідального ставлення до ролі музики в становленні особисті старшокласників; було приділено увагу формуванню у студентів усвідомлення важливості здійснювати музичне просвітництво у цікавий для старшокласників спосіб, із застосуванням популярних у шкільної молоді сучасних технологій. Провідними методами були бесіда, диспут, дискусія, рольові ігри тощо. У бесідах виявлялись і коректувались музичні смаки самих студентів, їхнє ставлення до проблем музичного виховання сучасної молоді, музичних суб-культур та їх впливу на духовне становлення шкільної молоді. Метод переконання базувався на зіставленні фактологічного матеріалу, який доводив залежність особистісного розвитку школярів від **змісту** їхніх музичних інтересів і спрямовувався на підвищення в майбутніх учителів музики відповідальності за власну підготовку до музичного просвітництва школярів нової генерації. Диспути і дискусії здійснювались за такими темами, як-от: «Чи реальним є виховання кожного старшокласника як освіченого музичного аматора?», «Чи може бути шедевром твір розважального жанру?», «Чому естрада приваблює?» тощо. Серед ігрових методів були: змагання на кращий сценарій музично-просвітницького заходу, рольова гра «Суд над музикою», у якій студенти навчались обґрунтовувати свої докази, формулювати думки щодо критеріїв оцінки музичних творів; «мозковий штурм» за темою «Як прийти від естради до класики?», спрямований на вироблення стратегії музично-просвітницької діяльності в умовах позакласної роботи. У результаті було сформульовано такі ідеї: рухатися від поп-музики до реміксів на теми популярної класичної музики та поступово привчати старшокласників слухати ці самі твори в автентичному звучанні, у виконанні широко відомих зірок світового мистецтва; переглядати із старшокласниками приклади спортивних виступів із фігурного катання, художньої гімнастики, що виконуються під класичну музику; організувати «клуб музичних фанів», налагодити обмін музичною, мемуарною, науково-популярною літературою за допомогою сучасних інформаційно-комунікативних засобів (чати, групи в соціальних мережах, хмарні технології).

Другий, когнітивно-компетентнісний етап, спрямовувався на активізацію музично-пізнавальної діяльності студентів засобами цілеспрямованого посилення міжпредметних зв'язків, застосування методики «перевернутого заняття»; включення їх у самостійну пошукову діяльність, добір і систематизацію інформації, колективне створення «плей-листів» та банку даних за стильовою класифікацією. Майбутні вчителі музики також розробляли

коментарі до відео-уроків, музичних сайтів і форумів, залучалися до самостійної інтерпретації творів, оволодівали аудіо- та відео-технологіями, програмами Exel, PowerPoint, Fotoshop, «Кіностудія», методикою створення музично-просвітницьких відео-презентацій.

Завданнями третього, комунікативно-творчого етапу слугували підготовка майбутніх фахівців до музично-просвітницької діяльності в умовах навчання та проходження педагогічної практики шляхом вдосконалення у них навичок неформально-педагогічного стилю спілкування, включення у тренінги на емоційно-вольову саморегуляцію, активізацію лідерських і творчих здібностей. у імпровізаційно-рольові ігри на емоційну чутливість, оволодіння контактними та віртуальними способами комунікації за ідеями Дж. Морено і методикою Йорга Цандера, зокрема – у вправи на вільне переміщення групи учасників по аудиторії та «спілкування» поглядами, жестами, мімікою з різними емоціями і вольовими проявами. На цьому етапі майбутні вчителі музики також навчались організації музично-просвітницьких заходів, зокрема – стилю неформально-педагогічного спілкування зі старшокласниками, налагодженню обміну музичною інформацією через індивідуальні та групові чати, музичні блоги, хмарні технології; створювали сценарії музично-просвітницьких заходів і програми тематичних лекцій-концертів «Рок-опера і класична опера», «Ремікси пісень минулих років» тощо); розробляли індивідуальні медіа-проекти («Джаз і симфоджаз», «Три тенори – зірки класичного вокалу», «Музика і спорт»), колективні відео-презентації на проблемні теми, у числі яких – «Фонова музика», «Реп і фольк», «Музика емо», що демонструвались у рольових іграх (доповідач і допитливі старшокласники), пізніше – в умовах шкільної педагогічної практики.

Порівняльні дані констатувального та прикінцевого діагностичних зрізів дозволили визначити, що на вищому, результативно-творчому рівні стало 15,1% майбутніх учителів музики з ЕГ (у КГ їх число склало 7,6 %); на комбінаторно-самостійному рівні було 49,1% досліджуваних з ЕГ (у КГ – 19,0%), на стандартно-репродуктивному рівні виявлено 28,3% студентів з ЕГ (у КГ – 41,9%); на найнижчому – початково-формальному рівні в ЕГ залишилося 7,5% респондентів і 31,5 % – у КГ.

Статистичну вартісність розбіжності між показниками в ЕГ та КГ групах було доведено за багатофункційним критерієм φ^* Фішера. Це дозволило зіставити кількісні показники двох груп учасників формувального експерименту, перевірити рівності дисперсій двох вибірок і встановити достовірність розбіжностей характеристик контрольної та експериментальної груп стосовно рівнів підготовленості майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій після формувального експерименту на рівні 95%.

Отже, результати експериментальної роботи підтвердили ефективність запропонованої методики та доцільність її застосування з упродовженням визначених педагогічних умов у процесі підготовки до музично-просвітницької

роботи зі школярами старших класів майбутніх вчителів музики на засадах застосування інноваційних технологій.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та практичне вирішення важливої для сучасної музично-педагогічної освіти проблеми підготовки майбутніх викладачів вокалу до музичного просвітництва учнів старших класів на засадах інноваційних технологій, представленої в результатах дисертаційного дослідження, науково обґрунтованих педагогічних умовах, моделі експериментальної методики успішного вирішення поставленої проблеми.

1. Встановлено, що підготовка майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників є актуальним завданням сучасної музичної педагогіки, зумовленим необхідністю забезпечення ефективного педагогічного впливу на музичні інтереси, смаки й преференції шкільної молоді в позакласній роботі.

Під підготовкою майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників в умовах позакласної роботи розуміємо науково й методично обґрунтований процес їх оволодіння здатністю заохочувати шкільну молодь до культурно-просвітницьких заходів і музично-пізнавальної активності, збагачувати їхню музичну свідомість, здатність художньо-осмислено сприймати та ціннісно-вибірково ставитися до творів різних стилів і епох, розуміти значущість власного прилучення до музичної скарбниці людства як шляху до свого духовного зростання.

Підготовленість студентів до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій реалізується як інтегративна властивість майбутніх фахівців, що дозволяє їм досягати порозуміння із старшокласниками завдяки орієнтації в їхніх музичних преференціях, здатності створювати довірливі стосунки та переконувати учнів у важливості всебічного музичного пізнання, у необхідності вибірково ставитися до музичних вражень і збагачувати їх, звертаючись до всього багатства накопичених людством музичних шедеврів.

Обґрунтовано структуру підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій в єдності мотиваційного, когнітивного, інтерпретаційного та технологічного компонентів.

2. Виявлено критерії і показники оцінювання рівнів підготовленості студентів до музично-просвітницької діяльності: спонукально-мобілізаційний з показниками – переконаність у значущості музично-просвітницької роботи; ініціативність у вдосконаленні власних фахових знань і практичних навичок; активність у організаційно-просвітницькій роботі зі школярами; гностично-діяльнісний (показники – загально-мистецька й музикознавча ерудованість; володіння психолого-педагогічними знаннями з удосконалення музичного сприйняття; володіння методичними засадами формування музичного сприйняття старшокласників); художньо-комунікативний (показники –

здатність до самостійної інтерпретації музичних явищ, володіння навичками вербальної інтерпретації музичного феномену; володіння технологією діалогічного спілкування й переконливої аргументації); творчо-продуктивний критерій (показники – володіння сучасними музично-демонстраційними технологіями; здатність до застосування ІКТ у процесі організації музично-просвітницької діяльності; готовність до винаходу нових способів і методів застосування технологічних інновацій в організації музичного просвітництва старшокласників).

Схарактеризовано рівні підготовленості студентів до музичного просвітництва: вищий – творчо-результативний, достатній – комбінаторно-самостійний; задовільний – стандартно-репродуктивний і незадовільний – початково-формальний.

3. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови успішної підготовки студентів до музичного просвітництва сучасних старшокласників, а саме: інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, музично-теоретичного та виконавського циклів у підготовці майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників засобами інноваційних технологій; наявність усвідомленого й відповідального ставлення майбутніх учителів музики до стимулювання у старшокласників потреби в музичному просвітництві засобами інноваційних технологій; набуття майбутніми вчителями музики досвіду використання інноваційних технологій у музичному просвітництві старшокласників у позакласній роботі.

4. Розроблено, науково обґрунтовано й експериментально апробовано модель підготовки студентів до музичного просвітництва старшокласників, що містить мету, наукові підходи, педагогічні умови, методи та етапи формування досліджуваного феномену, компонентну структуру і критерії оцінювання рівнів підготовленості майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій.

Схарактеризовано поетапну методика підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій, представлено зміст роботи кожного етапу. Зазначено, що на першому, мотиваційно-настановному етапі застосовано бесіди, переконання, диспути, дискусії, «мозковий штурм», аналіз відео-уроків, музичних сайтів і форумів. Другий, когнітивно-компетентнісний етап спрямовувався на активізацію музично-пізнавальної діяльності майбутніх учителів музики засобами цілеспрямованого посилення міжпредметних зв'язків, методики «перевернутого заняття», постановки проблемних завдань на аналіз та самостійну інтерпретацію творів, їхнього включення в самостійний пошук, добір і систематизацію інформації, розроблення інформаційних сайтів, методико-педагогічних блогів; засвоєння аудіо- та відео-технологій, програм Excel, Power Point, Fotoshop, «Кіностудія», необхідних для створення відео-презентацій з музично-просвітницькою спрямованістю. Комунікативно-творчий, третій етап спрямовувався на засвоєння студентами способів неформально-педагогічного спілкування та організації музично-просвітницьких заходів методами залучення до тренінгів і рольових ігор, емоційно-вольову

саморегуляцію, активізацію лідерських і творчих здібностей; творчі завдання на розробку презентаційних медіа-проектів, анотацій на інтерпретацію творів; участь у методичних блогах, спілкування через індивідуальні та групові чати; створення сценаріїв музично-просвітницьких заходів та їх апробація в рольових іграх, іграх-змаганнях та в умовах шкільної педагогічної практики;

Результати прикінцевої діагностики засвідчили перевагу студентів ЕГ за кількісними та якісними змінами в рівнях підготовленості до музично-просвітницької діяльності: за вищим, результативно-творчим рівнем відбулося зростання результатів в ЕГ на 10,4%, а в КГ – на 1,9%; за комбінаторно-самостійним рівнем – у ЕГ на 35,9%, у КГ – на 4,7%. На задовільному, стандартно-репродуктивному рівні в ЕГ залишилося на 12,3% студентів менше, у той час, як у КГ їхня кількість зменшилася на 1,9%; на незадовільному, початково-формальному рівні в ЕГ залишилося студентів на 34,0% менше, а в КГ їхня кількість знизилася тільки на 8,5%. Отримані на всіх етапах дослідження дані та висновки знайшли підтвердження на засадах виявлення статистичної вартісності розбіжностей між показниками в ЕГ та КГ за допомогою багатофункційного критерію φ * Фішера.

Отже, доведено, що запропонована модель та експериментальна підготовки майбутніх учителів музики до музично-просвітницької діяльності зі старшокласниками з комплексним упровадженням визначених педагогічних умов та застосуванням інноваційних технологій є ефективною.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вивчення означеної проблеми. Подальшого дослідження потребують питання поширення музично-просвітницької діяльності на засадах застосування інноваційних технологій на різні вікові категорії школярів із залученням засобів масової інформації, громадської думки, вдосконалення шкільних і музично-освітніх програм з музичного мистецтва.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лі Аньань (2017). Педагогічні умови підготовки студентів до музично-просвітницької діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Педагогічні науки. № 3(116)*. Одеса, 42–47.

2. Лі Аньань (2018). Лі Аньань. Музично-просвітницька діяльність вчителя музики і компонентна структура підготовки студентів до її організації в роботі зі старшокласниками. *Наукові записки. Серія: «Педагогічні науки»*. Кропивницький, 199–203.

3. Лі Аньань (2018). Сучасні наукові підходи до організації музичного-просвітництва старшокласників. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця, 54–59.

4. Лі Аньань (2018). *Музичне просвітництво в минулому і сьогодні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, № 2 (76)*. Суми, 13–24.

5. Лі Аньань (2018). Оволодіння студентів навичками інтерпретації музичних творів у процесі їх підготовки до музично-просвітницької діяльності.

Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, № 1, 121–127.

6. Лі Аньань (2018). Дослідження ефективності методики підготовки студентів до музично-просвітницької діяльності. *The scientific heritage No 22.* Budapest. Kossuth Lajos utca 84, 1204, 49–52.

7. Лі Аньань (2016). Структура підготовки студентів музично-педагогічних навчальних закладів до виховання школярів як освічених любителів музики. *Матеріали та тези II міжнародної конференції молодих учених та студентів.* Т. 1. Одеса, 85–89.

8. Лі Аньань (2017). До сутності поняття «просвітницька діяльність вчителя музики». *Матеріали та тези III міжнародної конференції молодих учених та студентів.* Одеса, 47–49.

АНОТАЦІЯ

Лі Аньань. Підготовка майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2019.

У дисертації досліджено проблему підготовки майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій. Визначено дефініцію та структуру досліджуваного феномену в єдності мотиваційного, когнітивного, інтерпретаційного, технологічного компонентів. Виявлено критерії та показники оцінювання рівнів підготовленості студентів до музично-просвітницької діяльності: спонукально-мобілізаційний; гностично-компетентнісний; художньо-комунікативний; творчо-продуктивний.

Обґрунтовано педагогічні умови успішної підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій: інтеграцію дисциплін психолого-педагогічного, музично-теоретичного та виконавського циклів; наявність усвідомленого й відповідального ставлення майбутніх учителів музики до стимулювання у старшокласників потреби в музичному просвітництві засобами інноваційних технологій; набуття майбутніми учителями музики досвіду використання інноваційних технологій у музичному просвітництві старшокласників у позакласній роботі.

Представлено етапи, методи, за якими здійснювалась музично-просвітницька діяльність у експериментальній роботі та її результати, які довели, що запропонована методика підготовки майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій та обґрунтованих педагогічних умов є ефективною.

Ключові слова: підготовка майбутнього вчителя музики; музичне просвітництво; позакласна робота із старшокласниками; інноваційні технології, педагогічні умови.

SUMMARY

Li Anan. Підготовка майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій. –

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2019.

У дисертації досліджено проблему підготовки майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах застосування інноваційних технологій. Визначено дефініцію та структуру досліджуваного феномену в єдності мотиваційного, когнітивного, інтерпретаційного, технологічного компонентів. Виявлено критерії та показники оцінювання рівнів підготовленості студентів до музично-просвітницької діяльності: спонукально-мобілізаційний гностично-компетентнісний; художньо-комунікативний; творчо-продуктивний.

Обґрунтовано педагогічні умови успішної підготовки майбутніх учителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій: інтеграцію дисциплін психолого-педагогічного, музично-теоретичного та виконавського циклів; наявність усвідомленого й відповідального ставлення майбутніх учителів музики до стимулювання у старшокласників потреби в музичному просвітництві засобами інноваційних технологій; набуття майбутніми учителями музики досвіду використання інноваційних технологій у музичному просвітництві старшокласників у позакласній роботі.

Представлено етапи, методи, за якими здійснювалась музично-просвітницька діяльність у експериментальній роботі та її результати, які довели, що пропонується методика підготовки майбутніх вчителів музики до музичного просвітництва старшокласників на засадах інноваційних технологій та обґрунтованих педагогічних умов є ефективною.

Ключові слова: підготовка майбутнього вчителя музики; музичне просвітництво; позакласна робота із старшокласниками; інноваційні технології, педагогічні умови.

Підписано до друку 16.05.2019.
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/19 Зам. № 1415/19.
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.
м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.